

Ortaokul Öğrencilerinin Atasözlerinde Geçen Coğrafi Kavramlara Yönelik Algıları

Maksut ÖNLEN¹

Mehmet TATAN²

Bilgin Ünal İBRET³

Öz

Bu çalışmada, ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin Türk kültürünün ayrılmaz bir parçası olan atasözleri ile ilgili coğrafi kavramları algılama düzeyleri ölçülmüştür. Çalışmada yer alan atasözleri Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nden seçilmiştir. Seçilen atasözleri iklim ve yer şekilleri konu alanları kazanımlarına göre belirlenmiştir. Bu seçimde atasözlerinin öğretici, yapıcı ve eğitici etkisinin bulunmasına dikkat edilmiş ve kelimelerin farklı şekilde kullanımları varsa, onlar parantez içerisinde açıklanmaya çalışılmıştır. Böylece veri toplama aracı hazırlanmış ve içerik, şekil ve geçerlik-güvenirlilik bakımından alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda şekillendirilmiştir. Daha sonra veri toplama aracının 57 kişiden oluşan 5. sınıf öğrenci grubuyla pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulamadan sonra yeniden düzenlenerek son şekli verilen veri toplama aracı 5. Sınıfta öğrenim gören toplam 205 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Çalışma grubuna dahil olan öğrencilerin 107'si İstanbul, 98'i de Tokat il merkezlerinde eğitim görmektedir. Çalışma sonucunda atasözlerinde geçen kavramlarla ilgili bazı öğrencilerin kavram yanlışlığı yaşadıkları belirlenmiştir. Bu öğrenciler arasından seçilen 10 öğrenci ile bire bir görüşme yapılmış ve coğrafi kavramlar ile ilgili yanlışlıklarının sebepleri açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin doğal afet-iklim elemanları kavramlarını ayırt etme noktasında bazı zorluklar yaşadıkları anlaşılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin yer şekilleri algılarında da "oba" ve "ova" kavramlarını birbirine karıştırdıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, atasözü, coğrafi kavram, kavram algısı.

The Perceptions of The Secondary School Students Intended For Geographical Concepts in Proverbs

Abstract

In this study, the level of perception of 5th grade students in a secondary school about proverbs being an integral part of Turkish culture and climate and landforms being geographical concepts was measured. The proverbs were chosen from the dictionary of Proverbs and Idioms belonged to Turkish Language Institute. Chosen proverbs are determined according to the acquisition of climate and landform subject areas. The instructive, constructive and educational effect of proverbs was paid attention in this choice and if the words have different uses, they are tried to be explained

¹ Doktora Öğrencisi, Kastamonu Üniversitesi, maksutonlen@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6266-2574>

² Doktora Öğrencisi, Kastamonu Üniversitesi, memetatan@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-7604-426X>

³ Prof. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, bibret@kastamonu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9105-7595>

in brackets. Thus, the data collection tool has been prepared and shaped in accordance with the opinions of field experts in terms of content, form and validity. Then the data collection tool consisting of 57 people from the group of 5th grade students was conducted with the pilot scheme. After the pilot scheme, the final data collection tool was rearranged and applied to a total of 205 students in the 5th grade. While 107 students included in a study group study in Istanbul, 98 students included in a study group study in Tokat. As a result of the study, it has been determined that some students have misconceptions about the concepts in the proverbs. An interview was conducted with 10 students selected from these students and tried to explain the reasons of the misconceptions about geographical concepts. As a result of the study, it was understood that students had difficulties in distinguishing the concepts of water-natural disaster-climate elements. However, it has been determined that students also mix the concepts of "nomad tent" and "plain" in landform perception.

Key Words: Geography, proverb, geographical concept, concept perception.

Giriş

Atasözlerinin, öğrencilere içerisinde yaşadığı topluma ait kültür öğelerinin aktarılmasında ve böylece millete ait temel değerleri benimseyen bir birey yetiştirilmesinde büyük önemi bulunmaktadır. Atasözleri sayesinde öğrenciler, Türk kültürünü oluşturan temel öğeleri öğrenirler. Bunun ile birlikte atasözlerinin, Türk kültürünün korunması, geliştirilmesi ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlayarak öğrencilerde millî bir bilinç oluşturmada önemli rolleri bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında atasözlerinin kültür aktarımı ve böylece sağlıklı bir toplum oluşturulması için hem ailede hem de okulda planlı bir şekilde öğretilmesi gerekmektedir.

Ülkelerin devamlılığını sağlayabilmesi için eğitim yoluyla genel bir kültür aktarımını gerçekleştirerek toplumsal kültüre özgü vatandaşlık profili oluşturması gereklidir (İbret ve Karasu Avcı, 2017). Toplumların duyuş ve düşünüş özelliklerini yansıtan atasözleri, kültür ve değer aktarımında büyük görevler üstlenmektedir. Öğrencilere, atasözlerinin doğru ve yerinde kullanımının öğretilmesi, öğrencilerin kültürlerini tanımlarının sağlanması ve ana dili bilincinin geliştirilmesi; toplumsal değerlerimizin gelecek nesillere aktarılmasında büyük önem taşımaktadır (Batur ve Erkek, 2017). Atalarımızın, uzun denemelere dayanan yargılarını, genel kurallarını, bilgi, düşünce veya öğüt olarak düsturlaşan ve kalıplaşmış şekilleri bulunan kamuca benimsenmiş özsözler(Aksoy, 1965).

Atasözleri ve deyimler dil ve kültürün önemli öğeleri arasındadır. Her toplumun kendine özgü atasözleri ve deyimleri vardır. Bunlar o toplumun yaşam tarzı, kültürü, ahlâk ve insan anlayışı konusunda ipuçları verir(Gülpınar, 2016). Atasözleri, uzun deneme ve gözlemlere dayanarak söylenmiş ve halka mal olmuş özlü sözler (Özafşar, 2009) olması sebebi ile halkın yüzyıllar boyu geçirdiği tecrübeler ile bu tecrübeler sonucunda oluşmuş olan değer, düşünce, kanaat, yaklaşım ve geleneklerin izlerini buluruz(Kaya, 2011).

Atasözlerinin daha çok toplum ilişkilerine yönelmiş olduğu görülmektedir (Eyüboğlu, 1975). Halk topluluklarının asırlar boyunca karşılaştıkları hadiselerden ve tecrübelerinden ilham alarak ortaya attıkları, benimsedikleri ve kendilerinden sonra gelecek nesillere devrettikleri nasihatler, öğütler, yol gösterici tavsiyeler, cemiyet ve tabiat hadiselerinin nasıl sona ereceklerini belirten düşüncelerdir(Millî Kütüphane Başkanlığı, 1992).

Şinasi, 'Durub-i Emsal-i Osmaniye' adlı kitabının ön sözünde atasözlerini tanımlarken "Hikmet-ül Avam" olarak tanımlamaktadır. Yani halk felsefesi olarak ifade etmektedir(Ozon, 1952). Millet olmanın temel yapı taşları olan değer, norm ve sosyal kontrol unsurlarını geleceğe aktarma işlevinin gerçekleştirilmesinde en etkili dil birimleri hiç kuşkusuz atasözleri ve deyimlerdir(Şahbaz, 2012). Her dilde atasözleri ve deyimler vardır. Toplumbilim, ruhbilim, eğitim, ekonomi, felsefe, tarih, ahlak, folklor vb birçok konuları ilgilendiren ve birçok yönlerden inceleme konusu edilmeye değer olan bu ulusal varlıklar, deyiş güzelliği, anlatım gücü,

kavram zenginliği bakımından pek önemli dil yapılarıdır(Aksoy,1993). İlk örneklerine Orhun Yazıtlarında rastladığımız atasözleri, Türk sözlü kültürünün en önemli unsurlarındandır. Milletlerin ortak değer ve düşünceleri, âdet ve gelenekleri, inanç, kabul ve retleri ile hayata bakış açıları kısa, kesin ve açık bir şekilde atasözleriyle ifade imkânı bulmaktadır. Atasözleri belirli birikim ve deneyimlerin mantık süzgecinden geçirilerek dile yalın veya sanatlı olarak yansımalarıdır. Türk milletinin ortak hafıza ürünü olan atasözleri; dil ve kültür aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarılarak toplumlara her zaman kılavuzluk etmiştir (Uçar ve Doğruer, 2016).

Çok geniş ve çeşitli anlamlarda kullanılan atasözleri, hayatın akışı içerisinde yaşanan durumları açıklamak için en çok başvurulan sözlerdendir. Nitekim; öğüt vermek, örnek göstermek, sözüme güç katmak düşüncelerimize delil bulmak, duygu ve düşüncelerimizi en kısa yoldan belirtmek istenildiğinde atasözlerinden yararlanılmaktadır (Bağcı, 2010). Tüm Türk halkları tarafından ortak yaşam biçiminin canlı ifadeleri olarak kullanılan kültür ürünlerinin başında ortak özellikler taşıyan atasözleri gelmektedir. Bu ortak ve benzer atasözlerini oluşturan en önemli faktör bir zamanlar aynı coğrafi şartlarda yaşamış olmalarıdır. Çünkü aynı coğrafyada yaşamış veya hala yaşamaya devam eden insanların coğrafyanın sunduğu imkânlar dahilinde hayatı şekillendiği için kültürel özellikleri de ortak ve benzerdir(Gülüm, 2009). Bu nedenle ulusal değerleri yansıtan atasözlerinde toplumun kendisi yatar demek de hiç yanlış olmaz(Uğuzman, 2014).

Çevre-insan ve ortam arasındaki ilişkileri inceleyen coğrafya bilimi, bu atasözleri sayesinde çevre-insan etkileşiminin analizini de yapabilmektedir. Çünkü insanın yaşadığı doğal ve beşeri çevrenin özellikleri atasözlerine ilham kaynağı olmuştur(Bozyurt ve Koca, 2011).

Coğrafi şartlar yeni bir kültürü ve bu kültür de yeni bir insan tipini meydana getirir(Aktaş, 2012). Atasözlerinde ustaca bir üslup, büyüleyici ve inandırıcı bir anlatım özelliği vardır. Yüzyıllardan beri kullanıldıkları, her gün işitildikleri halde tazeliklerini kaybetmeyen bu sözlerde çeşitli anlatış yolları, çeşitli söz ve anlam sanatları görülür (Aksoy, 1993). Sosyal bilgilerin önemli konularından olan atasözlerinin, coğrafi açıdan incelenmesinin coğrafyanın insan yaşamı için ne kadar önemli olduğunun vurgulanması açısından önemi büyüktür. Bu durum insanların coğrafya biliminin önemini anlamasının yanı sıra coğrafya eğitimi için de önemli fırsatlar sunmaktadır(Karakuş, 2014).

Türk atasözleri, Türklerin uzun tarihler boyunca önce Orta Asya steplerinde sadece göçebe hayatı yaşayan, Anadolu'ya yerleştikten sonra da savaştan ve yeni ülkeler fetheden bir millet olmadıklarını, bunların yanında insan beyninin en soylu uğraşısı olan sanat ve sanat eserleri üzerinde de düşündüklerini ortaya koyan önemli kanıtlardır (Duymaz, 2007). Anadolu toprakları insanlık tarihi ile birlikte yerleşmeye açılmış, birçok milletin medeniyet kurmasına ve yine birçok medeniyetinde yok olmasına sahne olmuş, Asya'nın çok müstesna bir yarımadasıdır (Çelik, 2001). Ülkemiz çok eski bir yerleşim yeridir, Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının birbirine en fazla yaklaştığı yerinde bulunmaktadır, bu sebepten ötürü çok sayıda medeniyetin bu topraklarda yaşamıştır (Çavuş, 2012). Bu nedenle, Anadolu, gerek coğrafi konumu, gerekse farklı yaşam bölgeleri nedeniyle zengin bir halk kültürüne sahiptir. Nitekim bu gün, geçmişten günümüze intikal eden pek çok fıkra, masal, deyim ve atasözü Anadolu halkına ilham kaynağı olmakta, günlük yaşamlarında onlara yol göstermektedir(Gülüm ve Boz, 2011).

Dünya üzerinde tüm Türk halkları tarafından ortak yaşam biçiminin canlı ifadeleri olarak kullanılan kültür ürünlerinin başında atasözleri gelmektedir(Gülüm, 2010). Kültür zenginliği bir toplum için kilit noktalarındandır(Güngör, 2015). Halkın, doğal ve toplumsal olaylarla ilgili kanıtlarını belirleyen özlü, kısa, geleneksel halk anlatımı olarak tanımlanan atasözleri, Türk kültürünün ve Türk yaşam tarzlarının bir göstergesidir. İlkokul çağından başlayarak öğrencilere Atasözlerinin öğretilmesi Türk kültürünü anlamalarını, onu korumalarını sağlar ve çeşitli etkiler

tarafından Türk kültürünün yozlaşmasını engelleyecektir. Bu bakımdan coğrafi çevre şartlarına bağlı olarak şekillenen ve günümüze kadar kullanılagelen atasözlerinin insan-mekân ilişkisinin ele alındığı coğrafi bakış açısı ile analiz edilmesi son derece önemlidir (Başbüyük ve Akpınar, 2010).

Hızla artan teknolojik gelişmeler, özellikle bilgi-iletişim alanlarında yaşanan değişim; yerel, bölgesel, ulusal ve küresel etkileşimleri artırmıştır. Bu anlamda, bazı coğrafi çalışmalarda ifade edildiği gibi “zaman-mekân yakınlaşması” yaşanmaktadır. Yerel, bölgesel, ulusal ve küresel ölçekteki etkileşimler sadece beşerî süreçler açısından değil doğal süreçler açısından da söz konusudur (MEB, 2018).

Atasözleri sayesinde öğrenciler toplumun duygu ve düşünce öğelerini, içinde yer aldığı toplumu diğer toplumlardan ayıran temel özelliklerin olduğunu anlayabileceklerdir. Böylece, yakın çevrelerinden uzak çevreye doğru atasözlerinde verilmek istenen anlamlarla ait oldukları Türk kültürünün ve Türk yaşam tarzlarını kavrayabileceklerdir. Bunlara ek olarak atasözleri sayesinde Türkçe'nin doğru, güzel ve derin manalarını öğrenerek bunları etkili şekilde kullanmaları sağlanabilecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; atasözlerinin, Sosyal bilgiler dersi programında yer alan bazı soyut coğrafi kavramları içeren konuların öğretilmesinde rolünün belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, ortaokul öğrencilerinin atasözlerinde geçen coğrafi kavramlara yönelik alguları ortaya konmaya çalışılmıştır. Böylece atasözlerinin konuların pekiştirilmesinde ve soyut coğrafi kavramların kolay hatırlanmasında yardımcı olarak kalıcılığı sağlaması açısından öğretimdeki etkisinin durumu araştırılmıştır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma betimsel analiz yöntemi ile yapılandırılmıştır. Betimlemeli çalışmalar genelde verilen bir durumu aydınlatmak için belirli standartlar bağlamında değerlendirmeler yapmak ve olaylar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak için yürütülmektedir (Çepni, 2007). Betimleme ile yapılan çalışmalar verilen bir durumu veya olayı olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar (Büyüköztürk ve Diğerleri, 2016).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İstanbul ve Tokat il merkezinde bulunan iki ortaokulun 5. Sınıfında öğrenim gören 205 öğrenci oluşturmaktadır. Uygulamanın bu okullarda yapılmasının sebebi okullara ulaşılabilirliğin kolay olmasıdır. Ayrıca okulların sosyoekonomik düzeyleri birbirlerine yakındır. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri Tablo.1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Cinsiyet	f	%
Kız	101	49,27
Erkek	104	50,73
Anne Meslek		
Çalışan	37	18,04
Çalışmayan	168	81,96
Baba Meslek		
Çalışan	202	98,53
Çalışmayan	3	1,47

Yaşlar		
9	2	0,97
10	63	30,74
11	130	63,41
12	10	4,88
İkamet Yeri		
İl Merkezi Olmayan	7	3,42
İl Merkezi	198	96,58

Çalışma grubunun demografik özellikleri incelendiğinde, uygulama yapılan öğrencilerin %49,27'sinin kız ve %50,73'ünün erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir (Tablo.1). Bu duruma bakıldığında kız ve erkek öğrenci sayılarının birbirlerine yakın olduğu anlaşılmaktadır. Diğer demografik özellikleri incelendiğinde katılımcıların %18,04'ünün annesinin çalıştığı, %81,96'sının annesinin ise çalışmadığı ve %98,53'ünün babasının çalıştığı, %1,47'sinin babasının ise çalışmadığı görülmektedir. Katılımcıların yaşları incelendiğinde %0,97'sinin 9 yaşında, %30,74'ünün 10 yaşında, %63,41'inin 11 yaşında ve %4,88'inin 12 yaşında olduğu görülmektedir. Katılımcıların %3,42'si il merkezi olmayan yerleşim yerinde, %96,58'i de il merkezinde yaşadığı anlaşılmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmanın ilk aşamasında, konuya yönelik olarak taraması yapılmıştır. Daha sonra ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim programı incelenerek coğrafi konular ile ilgili kazanımların hangi sınıflarda verildiği belirlenmiştir. Böylece 5. sınıf iklim ve yer şekilleri konu alanları kazanımlar esas alınarak coğrafi kavramlar ile ilgili atasözleri seçilmiştir. Türk Dil Kurumu Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nden seçilen atasözlerinin öğretici, yapıcı ve eğitici etkisinin bulunmasına dikkat edilmiş ve kelimelerin farklı şekilde kullanımları varsa, onlar parantez içerisinde açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırma kapsamında 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi konu alanı kazanımları ile ilgili 30 maddelik iklim, 30 maddelik yer şekilleri ile ilgili veri toplama aracı hazırlanmış daha sonra bu veri toplama aracına öğrencilerin uygun cevap verip vermediklerini anlamak için de iklim ve yer şekilleri ile ilgili olmayan 30 maddelik başka bir veri toplama aracı ile karşılaştırma yapılmıştır. Böylece hazırlanan veri toplama aracının içerik, şekil ve geçerlik-güvenirlilik bakımından alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda soru maddelerinin geçerliliği saptanarak yeterliliği anlaşıldıktan sonra 57 kişiden oluşan 5. sınıf öğrenci grubuyla pilot uygulaması yapılmıştır. Alınan geri bildirimler doğrultusunda geliştirilen veri toplama aracının son düzenlemeleri yapılmış ve uygulamaya hazır hale gelmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma ile ilgili veriler, araştırmacılar tarafından 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İstanbul ve Tokat il merkezinde bulunan birer ortaokul olmak üzere iki farklı ortaokulun 5. sınıflarında öğrenim gören 205 öğrenciden toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından öğrencilere yapılan çalışmanın amacı ve içeriği hakkında gerekli bilgiler verilmiş ve çalışmanın bilimsel amaçlar için kullanılacağı ve katılımcıların kişisel bilgilerinin kimse ile paylaşılmayacağı belirtilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada görüşme sorularına göre toplanan veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz, değişik veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analizidir (Özdemir, 2010). Daha sonra coğrafi kavram yanılgılarının durumunu belirlemek amacıyla uygulamaya katılan

toplam 10 gönüllü öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile görüşme yapılmıştır. Görüşmeler 35-50 dakika arası sürmüş, görüşmelerle ilgili olarak görüşmecilerin bilgisi dâhilinde notlar tutulmuştur. Çalışmanın bulgular kısmında katılımcıların ifadelerinden bazıları doğrudan verilmiş ve kavram yanlışlarının sebepleri yorumlanmıştır.

Bulgular

Çalışma kapsamında geliştirilen veri toplama aracı ile elde edilen veriler frekans ve yüzdelik durumları tablo haline getirilerek gösterilmiştir. Elde edilen veriler öncelikle uygulama merkezleri olan İstanbul ve Tokat illerinde uygulama sonuçları karşılaştırmalı frekans tablosu şeklinde belirtilmiştir. Hazırlanan karşılaştırmalı tablo iki farklı şehirde eğitim alan öğrencilerin verdikleri cevapların farklılaşma durumunu tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Farklılığın olup olmadığı elde edilen veriler çerçevesinde yorumlanmaya çalışılmıştır. Farklılıkların yorumlanmasından sonra genel durum tespit edilebilmesi amacıyla toplam öğrencilerin vermiş oldukları cevapların frekans ve yüzdelikleri tablo haline getirilmiş ve genel durum yorumlanmaya çalışılmıştır(Tablo.2).

Tablo 2. İklim Bölümündeki Atasözleriyle İlgili Olarak Verilen **Doğru** Cevapların Karşılaştırmalı Sayısal Durumu

Atasözleri	<i>f</i>			
	Erkek		Kız	
	İstanbul	Tokat	İstanbul	Tokat
Yaz yağmuru tez geçer.	54	44	47	49
Güzün gelişi yazdan bellidir	41	29	34	36
Bulut ağlamadan yer gülmez.	32	31	30	31
Cemre yağışlıysa yıl yağışlı, hasat bereketli olur.	32	31	38	36
Kışın bir gözü kördür.	44	30	31	24
Korkma martın beşinden, kork nisanın (aprilin) beşinden.	12	14	10	8
Kar yağınca ya el üşür ya ayak.	42	40	40	37
Gök gürelemeden yıldırım çakmaz	30	33	35	35
Ağustosun yarısı yaz, yarısı kıştır.	51	31	38	41
Kıbleden geldi kışımız, Allaha kaldı işimiz.	14	11	9	12

Çalışma grubu kapsamındaki, öğrencilerin cevapları incelendiğinde “*Yaz yağmuru tez geçer*” atasözüne çoğunlukla doğru cevap verdikleri görülmektedir. Veri toplama aracındaki iklimle ilgili diğer atasözlerinin doğru cevap verilme frekanslarının bu atasözüne göre daha düşük düzeyde kaldığı tespit edilmiştir(Tablo.2).

Araştırma kapsamında verilen “*Korkma martın beşinden, kork nisanın (aprilin) beşinden*” ve “*Kıbleden geldi kışımız, Allaha kaldı işimiz*” atasözleri, iklimle ilgili atasözleri içerisinde en az doğru cevap olarak verilen en düşük frekanslı olan atasözleridir. Öğrencilerle yapılan görüşmede

Korkma martın beşinden, kork nisanın (aprilin) beşinden.” atasözündeki “korkma” duygusunun ve “mart-nisan” aylarının iklimle ilişkili olmadığını düşündükleri için bu atasözünü iklimle ilişkilendirmedikleri ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrenciler görüşme sürecinde *“Kibleden geldi kışımız, Allaha kaldı işimiz”* atasözündeki dini kavramlardan dolayı bu atasözünü iklimle ilişkilendirmediklerini de belirtmişlerdir.

Çalışma grubunda bulunan öğrencilerin iklimle ilgili atasözlerine yönelik olarak verdikleri cevaplara bakıldığında, iklimle ilgili olmayan bazı atasözlerini iklimle ilişkilendirdikleri ve konuda yanlış cevaplar verdikleri görülmektedir (Tablo.3).

Tablo 3. İklim Bölümündeki Atasözleriyle İlgili Verilen **Yanlış** Cevaplarının Karşılaştırmalı Sayısal Durumu

Atasözleri	f			
	Erkek		Kız	
	İstanbul	Tokat	İstanbul	Tokat
Akarsu çukurunu kendi kazar.	9	9	11	11
Dağ başı dumansız olmaz.	10	21	5	16
Ağaçlı obayı sel almaz.	26	29	31	25
Eken biçer ekleyen görür.	4	12	4	11
Acele işe şeytan karışır.	2	7	-	6
Damlaya damlaya göl olur, hiç damlamasa çöl olur.	18	30	22	33
Aç tokun gözüne bakmakla doymaz.	1	6	-	7
Akarsu kir tutmaz.	10	17	18	20
Bal bal demekle ağız tatlanmaz.	3	4	-	7
Çıktığın dağ yüksekse attığın taş uzak düşer.	8	7	5	7
Dereyi tepeyi sel bilir iyiyi kötüyü el bilir	15	22	21	31
Adamakla mal tükenmez.	3	6	3	7
Alçak yerde tepecik kendini dağ sanır.	5	7	4	8
Otuz iki dişten çıkan, otuz iki mahalleye yayılır.	4	6	2	10
Bir tepe yıkılır bir dere dolar.	10	12	10	17
Pekmez gibi malın olsun, Antakya'dan sinek gelir.	5	4	2	7
Zengin arabasını dağdan aşırır, fakir düz ovada yolunu şaşırır.	4	6	4	4
Dam üstünde saksağan, vur beline kazmayı.	3	6	3	9
El eli yıkar, iki el yüzü.	3	8	2	9
Su gider göle dolar.	21	25	24	33

Tablo.3'deki çalışma grubu kapsamındaki öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde “Ağaçlı obayı sel almaz.”, “Damlaya damlaya göl olur, hiç damlamasa çöl olur.”, “Dereyi tepeyi sel bilir iyiyi kötüyü el bilir” ve “Su gider göle dolar.” atasözlerini iklimle ilişkilendirerek yoğunlukla yanlış cevap olarak verdikleri görülmektedir. Veri toplama aracındaki iklimle ilgili olmayan diğer atasözlerinin yanlış cevap verilme frekanslarının bu atasözlerine göre daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin iklimle ilgili olmayan bu atasözlerini iklimle ilişkilendirmelerinin sebebinin su ve sel kavramları olduğu görülmektedir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, su ve su temelli doğal afet olan sel kavramlarını iklimle ilişkilendirdikleri için bu atasözlerine yanlış cevap verdikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo.2 ve Tablo.3 karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, İstanbul ve Tokat il merkezlerinde eğitim gören öğrencilerin çalışmanın iklim bölümündeki atasözlerine verdikleri doğru ve yanlış cevap frekanslarının genel olarak birbiriyle yakın olduğu ve her iki grup arasında belirgin bir farklılığın oluşmadığı tespit edilmiştir.

Çalışma grubunda bulunan öğrencilerin çalışmanın yer şekilleri bölümünde sorulan atasözlerine yönelik olarak verdikleri doğru cevapların karşılaştırılması Tablo.4'de gösterilmiştir.

Tablo 4. Yer Şekilleri Bölümündeki Atasözleriyle İlgili Verilen **Doğru** Cevapların Karşılaştırmalı Sayısal Durumu

Atasözleri	<i>f</i>			
	Erkek		Kız	
	İstanbul	Tokat	İstanbul	Tokat
Akarsu çukurunu kendi kazar.	43	30	31	32
Dağ başı dumansız olmaz.	51	32	37	38
Damlaya damlaya göl olur, hiç damlamasa çöl olur.	28	22	15	23
Akarsu kir tutmaz.	32	24	24	26
Çıktığın dağ yüksekse attığın taş uzak düşer.	48	28	34	36
Dereyi tepeyi sel bilir iyiyi kötüyü el bilir	42	30	26	26
Alçak yerde tepecik kendini dağ sanır.	52	32	35	29
Bir tepe yıkılır bir dere dolar.	42	32	36	31
Zengin arabasını dağdan aşırır, fakir düz ovada yolunu şaşırır.	35	19	27	27
Su gider göle dolar.	25	26	22	24

Çalışma grubu kapsamındaki öğrencilerin yer şekilleri ile ilgili atasözlerine verdikleri cevaplar incelendiğinde, “Dağ başı dumansız olmaz.” atasözünü çoğunlukla yer şekilleriyle ilişkilendirerek doğru cevap olarak verdikleri görülmektedir. Veri toplama aracındaki yer şekilleriyle ilgili diğer atasözlerinin doğru cevap verilme frekanslarının bu atasözüne göre daha düşük düzeyde kaldığı tespit edilmiştir(Tablo. 4).

Araştırmanın yer şekilleri bölümü kapsamında verilen “*Damlaya damlaya göl olur, hiç damlamasa çöl olur.*” ve “*Su gider göle dolar.*” atasözleri, bu bölüm içerisindeki 10 atasözü arasında öğrencilerin en az doğru cevap olarak verdikleri en düşük frekanslı atasözleridir. Bu atasözlerini yer şekilleriyle ilişkilendirmeyen öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin su kavramının iklimle ilişkilendirdikleri için göl kavramını yer şekilleriyle ilişkilendirmede zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir.

Çalışma grubunda bulunan öğrencilerin yer şekilleri bölümündeki atasözleriyle ilgili vermiş oldukları yanlış cevapların karşılaştırılması Tablo.5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. *Yer Şekilleri Bölümündeki Atasözleriyle İlgili Verilen Yanlış Cevapların Karşılaştırmalı Sayısal Durumu*

Atasözleri	<i>f</i>			
	Erkek		Kız	
	İstanbul	Tokat	İstanbul	Tokat
Yaz yağmuru tez geçer.	5	13	3	14
Ağaçlı obayı sel almaz.	31	22	23	30
Güzün gelişi yazdan bellidir.	5	13	5	12
Eken biçer ekleyen görür.	19	15	15	19
Acele işe şeytan karışır.	8	7	1	6
Aç tokun gözüne bakmakla doymaz.	6	8	3	9
Bulut ağlamadan yer gülmez.	18	14	13	18
Bal bal demekle ağız tatlanmaz.	6	6	1	7
Cemre yağışlıysa yıl yağışlı, hasat bereketli olur.	11	13	8	19
Kışın bir gözü kördür.	6	9	6	10
Korkma martın beşinden, kork nisanın (aprilin) beşinden.	3	9	4	7
Kar yağınca ya el üşür ya ayak.	6	12	4	17
Adamakla mal tükenmez.	4	7	7	9
Otuz iki dişten çıkan, otuz iki mahalleye yayılır.	13	10	14	14
Gök gürlemeden yıldırım çakmaz	8	11	3	10
Pekmez gibi malın olsun, Antakya’dan sinek gelir.	13	6	10	12
Ağustosun yarısı yaz, yarısı kıştır.	6	11	6	13
Dam üstünde saksagan, vur beline kazmayı.	14	12	9	10
El eli yıkar, iki el yüzü.	6	10	4	6

Kibleden geldi kışımız, Allaha kaldı 8 5 9 12
işimiz.

Çalışma grubu kapsamındaki öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, “Ağaçlı obayı sel almaz.” ve “Bulut ağlamadan yer gülmez.” atasözlerinin çoğunlukla yanlış cevap olarak verildiği görülmektedir (Tablo 5). İlgili tablo incelendiğinde veri toplama aracındaki yer şekilleriyle ilgili olmayan diğer atasözlerinin yanlış cevap verilme frekanslarının bu atasözlerine göre daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda, “Ağaçlı obayı sel almaz.” atasözündeki “oba” kavramını “ova” kavramıyla, “Bulut ağlamadan yer gülmez.” atasözündeki “yer” kavramını “yer şekilleri” kavramıyla ilişkilendirdikleri anlaşılmıştır.

Araştırmada bulguların karşılaştırmalı olarak belirtildiği, Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4 ve Tablo 5 karşılaştırmalı olarak incelendiğinde İstanbul ve Tokat’ta eğitim gören öğrencilerin doğru ve yanlış cevap frekanslarının genel olarak birbiriyle uyumlu olduğu her iki grup arasında belirgin bir farklılığın oluşmadığı tespit edilmiştir.

Çalışma grubunda bulunan öğrencilerin yer şekilleri ve iklim ile ilgili kavramların yer almadığı atasözleriyle ilgili vermiş oldukları doğru cevapların karşılaştırması Tablo.6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Yer Şekilleri ve İklim İle İlgili Kavramların Yer Almadığı Atasözleriyle İlgili Verilen Doğru Cevapların Karşılaştırmalı Sayısal Durumu

Atasözleri	f			
	Erkek		Kız	
	İstanbul	Tokat	İstanbul	Tokat
Ağaçlı obayı sel almaz.	17	25	10	21
Eken biçer ekleyen görür.	36	26	31	23
Acele işe şeytan karışır.	44	28	40	22
Aç tokun gözüne bakmakla doymaz.	44	25	39	20
Bal bal demekle ağız tatlanmaz.	43	26	34	24
Adamakla mal tükenmez.	42	23	39	23
Otuz iki dişten çıkan, otuz iki mahalleye yayılır.	34	19	30	27
Pekmez gibi malın olsun, Antakya’dan sinek gelir.	38	27	31	23
Dam üstünde saksağan, vur beline kazmayı.	38	27	33	21
El eli yıkar, iki el yüzü.	42	21	35	21

Çalışma grubundaki öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde “Acele işe şeytan karışır.” ve “Aç tokun gözüne bakmakla doymaz.” atasözlerini iklim ve yer şekilleriyle ilişkilendirmeyerek çoğunlukla doğru cevap olarak verdikleri görülmektedir. Veri toplama aracındaki iklim ve yer

şekilleriyle ilgili olmayan diğer atasözlerinin doğru cevap verilme frekanslarının bu atasözlerine göre daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Tablo.6).

Araştırmada iklim ve yer şekilleriyle ilgili olmayan 10 atasözü arasından sorulan “*Ağaçlı obayı sel almaz.*” atasözünün öğrencilerin en az doğru cevap verdikleri atasözü olduğu belirlenmiştir. Bu durumun sebebini ortaya koymak amacıyla öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmede sonucunda, öğrencilerin “*Ağaçlı obayı sel almaz.*” atasözündeki “oba” kavramını yer şekillerinden “ova” kavramıyla karıştırdıkları, su temelli doğal afet olan “sel” kavramını ise iklimle ilişkilendirdiklerini ifade etmiştir. Bu durumdan dolayı, doğru cevap olarak verilmesi gereken bu atasözünün frekansı düşük olmuştur.

Çalışma grubunun yer şekilleri ve iklim ile ilgili kavramların yer almadığı atasözleriyle ilgili vermiş oldukları yanlış cevapların karşılaştırması Tablo.7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Yer Şekilleri ve İklim İle İlgili Kavramların Yer Almadığı Atasözleriyle İlgili Verilen Yanlış Cevapların Karşılaştırmalı Sayısal Durumu

Atasözleri	<i>f</i>			
	Erkek		Kız	
	İstanbul	Tokat	İstanbul	Tokat
Yaz yağmuru tez geçer.	14	21	7	24
Akarsu çukurunu kendi kazar.	12	15	8	20
Dağ başı dumansız olmaz.	19	16	13	25
Güzün gelişi yazdan bellidir.	20	23	13	20
Damlaya damlaya göl olur, hiç damlamasa çöl olur.	29	16	18	24
Bulut ağlamadan yer gülmez.	23	21	10	27
Akarsu kir tutmaz.	24	18	11	32
Cemre yağışlıysa yıl yağışlı, hasat bereketli olur.	19	17	12	23
Çıktığın dağ yüksekse attığın taş uzak düşer.	11	12	10	18
Kışın bir gözü kördür.	25	14	15	27
Dereyi tepeyi sel bilir iyiyi kötüyü el bilir	25	19	16	23
Korkma martın beşinden, kork nisanın (aprilin) beşinden.	34	13	31	26
Kar yağınca ya el üşür ya ayak.	21	20	15	25
Alçak yerde tepelik kendini dağ sanır.	17	11	9	17
Gök gürlemeden yıldırım çakmaz	27	16	16	17
Bir tepe yıkılır bir dere dolar.	18	10	8	19

Ağustosun yarısı yaz, yarısı kıştır.	14	10	10	25
Zengin arabasını dağdan aşırır, fakir düz ovada yolunu şaşırır.	24	16	18	17
Kiblede geldi kışımız, Allaha kaldı işimiz.	37	18	34	17
Su gider göle dolar.	24	20	14	32

Çalışma grubu kapsamındaki öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde, “*Korkma martın beşinden, kork nisanın (aprilin) beşinden.*” ve “*Kiblede geldi kışımız, Allaha kaldı işimiz.*” atasözlerinin öğrenciler tarafından iklim veya yer şekilleriyle ilişkilendirilemediğinden dolayı yanlış cevap frekansı en yüksek olan atasözleri olduğu tespit edilmiştir. Veri toplama aracındaki iklim ve yer şekilleriyle ilgili olmayan diğer atasözlerinin yanlış cevap verilme frekanslarının bu atasözlerine göre daha düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Tablo.7).

Araştırma kapsamında elde edilen bulguların karşılaştırmalı görünümünün yanı sıra genel frekans ve yüzdelik görünümü değerlendirilmiştir. Bu amaçla iklim ile ilgili olan atasözlerini belirleyerek çalışma grubunun verdikleri doğru cevapların frekans ve yüzdelik durumları Tablo.8’de belirtilmiştir.

Tablo 8. İklim Bölümündeki Atasözleriyle İlgili Verilen Doğru Cevapların Genel Durumu

Atasözleri	f	%
Yaz yağmuru tez geçer.	194	94
Güzün gelişi yazdan bellidir.	140	68
Bulut ağlamadan yer gülmez.	124	60
Cemre yağışlıysa yıl yağışlı, hasat bereketli olur.	137	67
Kışın bir gözü kördür.	129	63
Korkma martın beşinden, kork nisanın (aprilin) beşinden.	44	21
Kar yağınca ya el üşür ya ayak.	159	77
Gök gürlmeden yıldırım çakmaz	133	65
Ağustosun yarısı yaz, yarısı kıştır.	161	78
Kiblede geldi kışımız, Allaha kaldı işimiz.	46	22

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre “*Yaz yağmuru tez geçer.*” atasözü öğrenciler tarafından iklimle en fazla ilişkilendirilen atasözü olmuştur. Bu atasözüne katılımcıların %94’ü (194 öğrenci) iklim ile ilişkilendirerek doğru cevap vermiştir. “*Korkma martın beşinden, kork nisanın (aprilin) beşinden.*” atasözünü ise katılımcıların ancak %21’i (44 öğrenci) iklimle

ilişkilendirebilmiştir. Bu atasözü de, öğrenciler tarafından iklimle en az ilişkilendirilen atasözü olmuştur. Bulgulara göre dikkat çeken bir diğer bir durumda “*Kıbleden geldi kışımız, Allaha kaldı işimiz.*” atasözünün öğrencilerin ancak %22’si(46 öğrenci) tarafından iklimle ilişkilendirilebilmiş olmasıdır.

Çalışma grubunun yer şekilleri ile ilgili olan atasözlerine verdikleri doğru cevapların frekans ve yüzdelik durumları Tablo.9’da belirtilmiştir.

Tablo 9. Yer Şekilleri Bölümündeki Atasözleriyle İlgili Verilen Doğru Cevapların Genel Durumu

Atasözleri	f	%
Akarsu çukurunu kendi kazar.	136	66
Dağ başı dumansız olmaz.	158	77
Damlaya damlaya göl olur, hiç damlamasa çöl olur.	88	43
Akarsu kir tutmaz.	106	52
Çıktığın dağ yüksekse attığın taş uzak düşer.	146	71
Dereyi tepeyi sel bilir iyiyi kötüyü el bilir	124	60
Alçak yerde tepecik kendini dağ sanır.	148	72
Bir tepe yıkılır bir dere dolar.	141	69
Zengin arabasını dağdan aşırır, fakir düz ovada yolunu şaşırır.	108	52
Su gider göle dolar.	97	47

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre “*Dağ başı dumansız olmaz.*” atasözünü katılımcıların % 77’si oluşturan 158 öğrenci yer şekilleri ile ilişkilendirerek doğru cevap vermiştir. “*Damlaya damlaya göl olur, hiç damlamasa çöl olur.*” atasözünü ise katılımcıların % 43’ünü oluşturan 44 öğrenci yer şekilleriyle ilişkilendirebilmiştir. Bu atasözü öğrenciler tarafından yer şekilleriyle en az ilişkilendirilen atasözü olmuştur. Ayrıca “*Su gider göle dolar.*” atasözünün katılımcıların % 47’sini oluşturan 46 öğrenci tarafından yer şekilleriyle ilişkilendirilmiş olması da ilişkilendirme seviyesinin genel olarak düşük seviyede kaldığını göstermektedir(Tablo.9).

Çalışma grubunun yer şekilleri ve iklim ile ilgili kavramların yer almadığı atasözleriyle ilgili vermiş oldukları doğru cevapların frekans ve yüzdelik durumları Tablo. 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Yer Şekilleri Ve İklim İle İlgili Kavramların Yer Almadığı Atasözleriyle İlgili Verilen Doğru Cevapların Genel Durumu

Atasözleri	f	%
Ağaçlı obayı sel almaz.	73	35
Eken biçer ekleyen görür.	116	56
Acele işe şeytan karışır.	134	65
Aç tokun gözüne bakmakla doymaz.	128	62
Bal bal demekle ağız tatlanmaz.	127	62

Adamakla mal tükenmez.	127	62
Otuz iki dişten çıkan, otuz iki mahalleye yayılır.	110	53
Pekmez gibi malın olsun, Antakya'dan sinek gelir.	119	58
Dam üstünde saksığan, vur beline kazmayı.	119	58
El eli yıkar, iki el yüzü.	119	58

Tablo.10 incelendiğinde, katılımcıların % 65'ini oluşturan 134 öğrencinin “*Acele işe şeytan karıştır.*” atasözünü iklim ve yer şekilleriyle ilişkilendirmeyerek doğru cevap verdiği anlaşılmaktadır. “*Ağaçlı obayı sel almaz.*” atasözüne katılımcıların % 35'ini oluşturan 73 öğrenci doğru cevap vermiştir. Bu atasözünün bölümün en düşük yüzdelerle dilime sahip atasözü olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Toplumların içinde yaşadığı coğrafyayı şekillendirebildiği gibi, coğrafyanın da toplumları çeşitli açılardan şekillendirme ve etkileme kabiliyeti vardır. Toplumsal yaşam içerisindeki insanlar coğrafya ile devamlı karşılıklı etkileşim içindedir. Toplumların günlük yaşantılarından, kültürel yaşantılarına ve oluşturdukları kültürel motiflere kadar geniş bir alanda coğrafyanın etkisinden bahsedebiliriz. Coğrafyacılar toplumların oluşturdukları kültürel yapıları inceleyerek, bu kültürel yapıların oluşumunda coğrafyanın etkilerini ortaya koyabilmektedir. Coğrafyanın toplumun kültürel yapılarına olan etkisinden hareketle, okullardaki eğitim sürecinde coğrafya eğitiminde bu kültürel yapıların kullanılması yararlı olabilecektir.

Tüm Türk halkı tarafından ortak yaşam biçiminin canlı ifadeleri olarak kullanılan kültür ürünlerinin başında ortak özellikler taşıyan atasözleri gelmektedir. Bu ortak ve benzer atasözlerini oluşturan en önemli faktör bir zamanlar aynı coğrafi şartlarda yaşamış olmalarıdır. Çünkü aynı coğrafyada yaşamış veya hala yaşamaya devam eden insanların kültürel özellikleri de ortak ve benzerdir (Bozyurt ve Koca, 2011). Atasözleri kültürümüzün önemli bir parçasıdır. Anlatılması zor ve uzun konuları bile birkaç sözcükle kısa ve öz bir şekilde ifade eder (Önel, 2008).

Son dönemlerde atasözlerinin coğrafi-kültürel analizi ve eğitim sürecinde kullanılabilirliği bağlamında çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar ile atasözlerinden hareketle coğrafya-kültür-eğitim ilişkisi açıklanmaya çalışılmaktadır.

Gülüm ve Boz (2011) Kırgızistan ve Türkiye’de var olan ortak atasözlerini coğrafi açıdan analiz etmiş ve coğrafyanın diğer edebi ürünlerde olduğu gibi atasözlerinde de etkisinin yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan görüşmelerde öğrenciler “sel”i su temelli bir doğal afet olduğunu ifade etmiştir. Bu afetin yoğun yağışlardan sonra gerçekleştiği ve bundan dolayı iklim elemanı olarak düşündükleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin %78’i “Kiblede geldi kışımız, Allaha kaldı işimiz” atasözünü iklimle eşleştirememiştir. Yapılan görüşmelerde öğrenciler, atasözü içindeki dini kavramlardan dolayı atasözünü coğrafya ile ilişkilendiremediklerini ifade etmişlerdir. Bu açıdan insanın çevre ile kurduğu ilişkiler ya da yöreye özgü coğrafi öge ve olayların atasözlerine olan etkilerini araştıran Yaşar ve Örgü Yaşar (2007) yaptıkları çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır.

Bozyurt ve Koca (2011) çalışmasında atasözlerinde kullanılan coğrafi unsurları incelemiş ve atasözlerinde, Fiziki Coğrafya elemanlarından iklim, yeryüzü şekilleri, toprak, bitkiler ve suların; Beşeri ve Ekonomik Coğrafya elemanlarından nüfus artışı, göçler ve ekonomik faaliyetlerin yoğunlukla kullanıldığı sonucuna varmıştır. Yapılan bu çalışmada öğrencilerin %59’u yer şekilleri

ile ilgili kavramları belirlerken “Ağaçlı obayı sel almaz.” atasözünü yer şekilleri ile ilişkilendirdiği tespit edilmiştir. Çalışmada atasözleri yardımıyla öğrencilerin coğrafya ile ilgili coğrafi kavram algılarındaki var olan durum açıklanmaya çalışılmıştır. Her iki çalışmada da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Karakuş (2014) atasözlerindeki iklim algısını incelemiş ve atasözlerinin oluşumunda coğrafyanın önemini açıklamaya çalışmıştır. Bu çalışma sonucunda da öğrencilerin atasözlerindeki iklim ve yer şekilleriyle ilgili kavramlara göre atasözlerini ayırt edebildiği fakat özellikle su kavramından dolayı öğrencilerin %56’sı bir doğal afet olan “sel” kavramını iklim elemanlarının içinde olduğunu varsaymıştır.

Gülüm (2009) coğrafya öğretiminde kullanılabilecek atasözleriyle ilgili yapmış olduğu çalışmada atasözlerinin derslerde kullanımının dersi daha keyifli hale getireceği, dersin sıkıcılıktan kurtaracağını belirtmiştir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde atasözlerinde coğrafyanın etkisi görülebilmekte, ayrıca atasözlerinin kültürel bir öge olarak eğitimde kullanımının eğitim sürecine ve bu süreçteki bireylerin gelişimine önemli katkılarının olacağı anlaşılmaktadır. Sönmez (2014) atasözlerini Sosyal Bilgiler programındaki değerler açısından incelemiş ve atasözlerinin değer aktarımı açısından önemli olduğunu vurgulamıştır. Atasözlerinin eğitim sürecinde öğrencilerin kavramları algılayış ve zihinlerindeki kavram karışıklığı durumunu açıklayabilmek için kullanılabileceği düşüncesinden hareketle yapmış olduğumuz bu çalışma sonucunda; öğrencilerin genellikle atasözlerindeki coğrafi kavramları ayırt edebildiği fakat bazı kavramları karıştırabildikleri tespit edilmiştir.

Yapmış olduğumuz çalışmada öğrenciler ile görüşmelerde öğrencilerin “oba” kavramı ile “ova” kavramını birbirine karıştırdığı ve bu yüzden yer şekilleriyle ilişkilendirdikleri tespit edilmiştir. Önel (2008) yapmış olduğu araştırma sonucunda atasözlerinin dil eğitimindeki önemine vurgu yapmıştır. Bu açıdan her iki çalışmada benzer yönler olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak; yapılan bu çalışmada atasözlerinin eğitimdeki rolünü inceleyen araştırmaların ele alındığı alan yazındaki diğer çalışmalara uygun olarak atasözlerinin eğitim sürecinin değişik aşamalarında kullanılmasının yararlı olabileceği görülmüştür. Sosyal Bilgiler dersi sürecinde coğrafi kavramların öğrenciye verilmesi aşamasında, öğrencilerde oluşabilecek kavram yanlışlarına dikkate alınması eğitim sürecinin verimliliği açısından önemlidir. Bu açıdan Sosyal Bilgiler dersinde verimliliğin artırılmasında birçok kaynak kullanılabileceği gibi atasözlerinin kullanılması faydalı olabilecektir.

Kaynakça

- Aktaş, H. (2012). Disiplinlerarası İlişkiler Bağlamında Şiir Ve Coğrafya. *Studies of The Ottoman Domain*, 2(3), 1-25.
- Aksoy, Ö. A. (1965). *Atasözleri ve Deyimleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Aksoy, Ö.A. (1993). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 2*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Bağcı, H. (2010). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Atasözleri Ve Deyimleri Algılama Düzeyi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 91-110.
- Başbüyük, A. ve Akpınar, A. (2010). Erzincan Atasözlerinin Coğrafi Analizi. *TurkishStudies*, 5(2). 862-877.
- Batur, Z. ve Erkek, G. (2017). İlk ve Ortaokul Türkçe Kitapları: Atasözleri. *International Journal of Language Academy*, 5(4), 19-32.
- Bozyurt, O. ve Koca, N. (2011). Başlıca Coğrafi İçerikli Atasözleri Ve Bunların Milli Kültür Açısından Analizi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 89-100.
- Büyüköztürk, Ş. ve Diğerleri (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

- Çavuş, A. (2012). İnanç Turizmi İşleviyle Gelişmekte Olan Haçka Yaylası. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 17(28), 215-230.
- Çelik, İ. (2001). *Büyük Menderes Havzasında Kültür Turizmi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Çepni, S. (2007). *Araştırma Ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Duymaz, R. (1997). *Atalar Sözü/Müntehabat-ı Durub-ı Emsal*. İstanbul: Bilimevi Basım.
- Eyüpoğlu, K. E. (1975). *On Üçüncü Yüzyıldan günümüze kadar Şiir ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*. İstanbul: Doğan Kardeş Matbaacılık.
- Gülpınar, A. (2016). Türkçe Atasözleri Ve Deyimlerin İnsan Hakları Bakımından Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, *Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Gülüm, K. (2009). Coğrafya Öğretiminde Kullanılabilecek Doğa İçin Söylenmiş Türk ve Türkmen (Türkmenistan) Atasözleri Üzerine Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 51-58.
- Gülüm, K. (2010). Türk Atasözlerinin Coğrafya Öğretiminde Kullanılması. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 184, 205-215.
- Gülüm, K. ve Boz, M. (2011). Doğa Üzerine Söylenmiş Türk Dünyası Ortak Atasözlerinin Coğrafi Analizi (Kırgızistan Türkiye Örneği). *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 354-369
- Güngör, Ş. (2015). Karacaoğlan Şiirlerinde Coğrafi Unsurlar. (Editörler Ali Meydan ve Turhan Çetin), *Türk Kültüründe Coğrafya*. Ankara: Pegem Akademi.
- İbret, B.Ü. ve Karasu Avcı, E. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kimlik Algısı. Refik Turan ve Hakan Akdağ (Ed.) *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar III*. (s. 37-57). Ankara: Pegem Akademi.
- Karakuş, U. (2014). Türk Atasözlerinde İklim Algısı ve Coğrafya. *Millî Folklor*, 26(102), 99-109.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Kaya, B. A. (2011). Atasözleri ve Deyimlerin Divan Şiirinde Kullanımı ile Divanların Bu Söz Varlıklarımız Bakımından Önemi. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 6, 11-54.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). Ortaöğretim Coğrafya Dersi Öğretim Müfredatı. Ankara.
- Milli Kütüphane Başkanlığı (1992). Türk Atasözleri ve Deyimleri I. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Ozan, M. N. (1952). Türk Ata Sözlere. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitapevleri.
- Önel, G. (2008). İlköğretim 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Atasözlerini Algılama Düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Özafşar, S. (2009). *Atasözleri Sözlüğü*. Birleşik Tomurcuk Yayınları.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Sönmez, Ö. F. (2014). Atasözlerinin Sosyal Bilgiler Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 6 (2), 101 - 115
- Şahbaz, N. K. (2012). Atasözleriyle Okuma-Yazma Öğretimi Üzerine Bir Çözümleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 245-258.
- Türk Dil Kurumu (1978). Halkbilim Terimleri Sözlüğü. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5aa38d6855eda6.97724397 adresinden alınmıştır.
- Uçar, İ. ve Doğruer, N. (2016). Kazak Türkçesinde Aile Bireyleri İle İlgili Atasözleri Üzerine Bir Çalışma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(1), 94-107.
- Yaşar, O. ve Örgü Yaşar, F. (2007). Çanakkale Atasözleri ve Coğrafi Analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (19), 95-105.